

„A Tisza-parton mit keresek?”

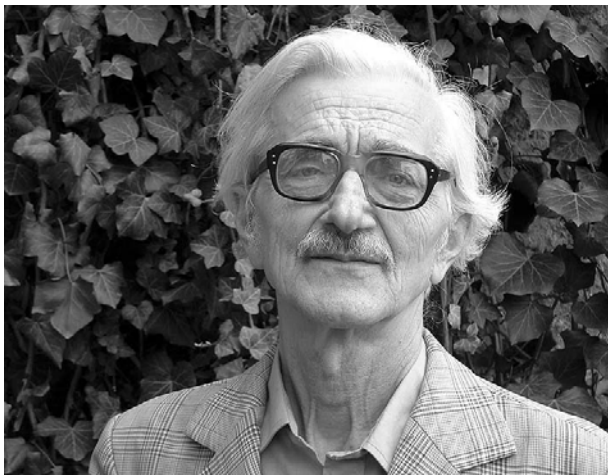
„Minden jel egyben rejtjele egy magasabb, szakrális jelenlétnek”

BESZÉLGETÉS SIMAI MIHÁLYAL

Békési szülőfalujából indulva a gyulai diákéveken át vezetett Simai Mihály útja a szegedi főiskola magyar szakára, ahol 1955-ben szerzett diplomát. Azután évtizedes pedagóguspálya következett: egy tanyai iskolában, utána Békéscsabán tanított, végül kollégiumi nevelőként sikerült visszakérülnie Szegedre. 1962-ben jelent meg első verseskötete, A virradat vitorláí. Pedagógusi hivatását 1965-ben az irodalomközelibbnak gondolt újságíróira cserélte: kilencévnyi napilapos robot lett az eredménye a Dél-magyarország szerkesztőségében. 1974-ben találta meg helyét, amikor a Kincskereső főszerkesztő-helyettese lett. Két fia, Attila és Kadosa voltak a „gyerekműzsái”: sorra jelentek meg a hetvenes-nyolcvanas években az ő inspirálásukra született gyerekvers-kötetei (Az égre pingált kicsikó, Bohócország címere), meséi (A nádszálon szippantott tündér, Zobb, a legcsibészebb robot), később ifjúsági regényei (A világ legszebb lovai, Robogunk az Esztrabanton, A sólymok szabadnak születnek). 1992-től főszerkesztőként jegyezte a Kincskeresőt 1995-ös nyugdíjazásáig. Legutóbbi kötete, a Fényörvények 1997-ben látott napvilágot. Új versgyűjteménye, a Jel/ölhetetlen jel/ölhető idén ősszel jelenik meg a Tiszatáj Könyvek sorozatban. 1981-ben József Attila-díjjal, a következő évben Ifjúsági Díjjal, 2001-ben Szeged Kultúrájáért Díjjal tüntették ki. Tizenkilenc éves volt, amikor majd' fél évszázaddal ezelőtt az első verse megjelent a Tiszatájban. A művészet erejével és játékoságával a rettenet fölé emelkedés jellemzi költészetét – fogalmazott laudációjában Olasz Sándor, a lap főszerkesztője, amikor Simai Mihály áprilisban, a költészet napján a szegedi várban életművéért átvehette a Tiszatáj-díjat.

– Szülőfalud, Medgyesegyháza büszkén hirdeti internetes honlapján, hogy két neves alkotó is a díszpolgára: a képzőművész Schéner Mihály és Simai Mihály, a költő. Milyen emlékeid vannak a medgyesi gyerekkorról?

– Medgyes csodálatos kis faluként él az emlékeimben. Ezek az emlékek persze eléggé elmosódtak, mert életem

első öt esztendejét töltöttem csak ott. Hatalmas rokonságunk volt, rendszeresen látogattuk valamennyi nagynénit, nagybácsit. A szép, idillikus gyermekkort jelenti számomra Medgyes. Édesapám színes egyéniség volt, jó humorú, kicsit bohém is. Sok mindennel kísérletezett életében. Először kereskedősegédként a Hangya Szövetkezetben dolgozott, utána kocsmát nyitott és tönkrement. Ötéves koromban ezért Gyulára kellett költöznünk, ahol az OTI-nál lett tisztviselő. Édesanyám vezette a háztartást, nevelt bennünket és összetartotta a családot. Ő jelentette a másik pólust. Míg apám kifelé élt, ő befelé élő, végtelenül érzékeny, jólelkű teremtés volt.

– *Iskoláid Gyulán végezted?*

– Az első elemitől kezdve az érettségiig. Már a kezdeteknél az írással gyűlt meg a bajom, rondán írtam. A fogalmazással nem volt gondom, az mindig könnyedén ment. Édesanyám gyakran olvasott fel nekünk történeteket, meséket. Apámnak is jó „beszélőkéje” volt, szeretett adomázni. Noha nem volt sok könyvünk odahaza, korán megszerettem a verseket, már elemista koromban elkezdtem mondókákat fabrikálni. A nyarakat a medgyesi rokonoknál töltöttem, ahol hagyományá vált a családban, hogy születésnapokra, névnapokra írtam az ünnepeltnek egy verset és felolvastam. Tavaly nyáron unokahúgomtól, Szávai Ildikótól kaptam meg az édesapját köszöntő egyik ilyen versikémet, hogy megnézzem, mit is követtem el. Tízéves lehettem, amikor írtam.

– *Mikor fordult meg a fejedben először, hogy költő lehetnél?*

– Nyolcadikos koromban vettem a bátorságot és beküldtem a Rádió Gyermekújság szerkesztőségébe az egyik versemet. A mindennapi kenyér megbecsüléséről szólt. Csodálatos módon leköszölte a lap, és az a furcsa dolog történt, hogy az érte járó pénzt óra közben hozta be az iskolába a postás. Ez volt az első honoráriumom. 14 forintot kaptam, és a verset el kellett szavalnom május 1-jén is. A magyartanáraim mindig szerettek, mert én is szerettem az irodalmat. Kár, hogy a szép gyulai gimnáziumi évek Sztálin és Rákosi éltetése jegyében teltek. Az ötvenes évek elején egyik alkalommal majdnem bajba kerültem; költöttem egy meglehetősen pikáns versikét, ami akkora sikert aratott, hogy az iskola udvarán is azt olvasták a diáktársaim. Óriási botrány lett belőle, nyomozni kezdték, ki a szerző. Mivel akkor épp én voltam az ügyeletes osztálytitkár, én kaptam feladatul, hogy nyomozzam ki. Végül csendben elhalt az ügy, nem lett bajom belőle. A gimnáziumban már komolyabban érdekelt az irodalom, a művészet. A festészethez való vonzódásom máig megmaradt. Egyik irodalomórára Őszi hangulat címmel fogalmazást kellett írunk, mire az egyik osztálytársam viccből bekiabált: „Tanár úr, Simai azt kérdezi, írhatja-e versben.” A tanárunk rábólintott, így kötelezve éreztem magam. Olyan jól sikerült a költeményem, hogy a tanárom hitetlenkedve kérdezgette, biztosan én írtam-e. Aztán 1953 nyarán az Új Hangban megjelent néhány versem.

– *Miért épp a szegedi főiskola magyar szakát választottad?*

– Bár Szegedről sok jót hallottam a leendő sógoromtól, Marsi Gyuszitól, aki innen írt a nővéremnek szép szerelmes verseket, érettségi után mégis Pestre jelentkeztem. Nővérem József Attila-kötetét többször is végigolvastam. Érettségim pont József Attilát húztam, brillíroztam, elkápráztattam a bizottság elnökét a rengeteg idézettel. Az ELTE magyar szakára sikerült ugyan a felvételem, végül mégis elutasító levelet kaptam. Arra hivatkoztak: Gyula Szeged vonzáskörzetéhez tartozik. Amikor az értesítés

megérkezett, én már nem voltam otthon, Sztálinvárosban egy építkezésen egy sztahnovista brigádnak hordtam a habarcsot. Nővéremék elindították az átjelentkezésem Szegedre. Nagyon szegények voltunk, az volt a cél, hogy minél hamarabb végezzek, keresőképes legyek. Anyagi helyzetünk azért alakult így, mert néhány évvel korábban apámat egyszer berendelték egy tárgyalásra, amiről nem jött haza, csak a gyulai fogházban lehetett meglátogatni. Később már ott sem, mert elvitték a dudari bányába dolgozni, majd Sirok környékére. Ezekben az években az apácákhoz jártam élelmszersegélyért. A szociális érzékenységemet ez az időszak alapozta meg. Sohasem tudtuk meg pontosan, hogy mi volt a vád apám ellen. Valószínűleg megfenyegették őt is, hogy baj lesz, ha a vádáról beszél. Az emlékezetkiesési parancsokat pedig be kellett tartani. Apám két és fél éves távolléte alatt kitanulta az ácsmesterséget. Ezért a továbbtanuláskor munkás kategóriába soroltak. Végül a Szegedi Pedagógiai Főiskola magyar szakára kerültem, ami akkor kétéves képzést jelentett. Akkoriban indult meg az enyhülés, majd hamarosan újra a kemény vonalas politika jött vissza. Az éberség megint tetőzött, az egyik barátom hozta a hírt a pártszervezet üléséről: lebuktam, kiderült, hogy valójában nem is vagyok munkás származású, mert mielőtt elítélték, apám az egyéb kategóriába tartozott. Tehát otromba csalást követek el, amikor a munkásosztály tagjaként élvezem az előnyöket, ráadásul még az évfolyamunk sportfelelőse is vagyok. Azonnal leváltottak, ami nagy pofon volt nekem is, meg az imperialistáknak is, de túléltek valahogy...

- *Kik voltak a főiskolán a meghatározó tanáraid?*

- Nagyon szerettük Vajtai Istvánt, és nagy koponyának tartottuk Vajda Lászlót, a tanszékvezetőnket is. Mindketten szívvel-lélekkel tanítottak, az igazi irodalom fölsküdt hívei és propagálói voltak. Ez lett a veszтük! Vajtai Pista bácsi A költészet varázsa címmel tartott egy előadást, amit később szellemes, modern esszé formájában a Tiszatáj is leköszölt. Abban a sematikus korszakban ez kifejezetten bátor írás volt, a támadások miatt a szerkesztő hamarosan önkritikára kényszerült. Ez nem volt elég, összehívtak egy „irodalmi vésztörvényszéket”, ahol neves professzorok, írók bírálták Vajtai cikkeit, Vajdát pedig amiatt, hogy tanszékvezetőként nem volt elég éber. Laci bácsi következetesen kiállt kollégája és a cikk mellett, ami csak olaj volt a tűzre. Végül Vajtai Pista bácsit száműzték módszertanosnak, Vajda László pedig a tanszékéről az egyetem könyvtárába került. Vajtaiék egyik bírálója Nagy Sándor Sztálin-díjas író volt, aki egyébként nagy tehetségként indult, csak elrontották. Én kicsit elfogult vagyok a javára, mert amikor cudar tél volt, és látta, hogy nincs télkabátom, adott kölcsön egyet.

- *Főiskolás korodban már rendszeresen írtál?*

- A magyar szakosok közül írtunk néhányan: Farkas Laci barátom, akit a legtehetségesebbnek tartottunk, Fésűs Bandi, aki édesanyja nevét használta, mert eredeti neve, a Dálnoky nagyon rosszul csengett akkoriban, és Szabó Jutka. Emlékszem, Laci írt egy nagyon szellemes, kemény verset Tendencia címmel, ami úgy kezdődött: „Bíralja versem Senkisevsky, nem ordít benne a tendencia...” A -sewsky ugyan lengyelre vall, mégis szovjetellenes támadásként értékelték, szerencsére nem kellett elhagynia a főiskolát.

- 1954-ben jelentek meg első verseid a Tiszatájban.

- Ertsey Péter, Dér Endre és Somfai László vezették akkoriban a szerkesztőséget. Úgy emlékszem, Dér Bandinak adtam oda két versemet. A Tiszatájjal laza volt a kapcsolat, hiszen mi éltük a főiskolások nyüzsgő, szabad életét.

- Milyen tervekkel kezdted a tanári pályát?

- A diploma után Mezőhegyesre, az 57-es majorba kerültem, világmegváltó tanítási ambícióim voltak, szerettem volna segíteni a gyerekeken. Csakhogy annak a kis tanyai iskolának kiskirály igazgatója volt, akivel hamar megromlott a viszonyom. Örültem, amikor barátaim segítségével 1956 szeptemberétől sikerült Békéscsabán, az 5-ös számú általános iskolában állást kapnom.

- Van egy nevezetes '56-os versed, ami csak néhány éve jelent meg újra Győri László szerkesztésében egy elfeledett forradalmi költeményeket összegyűjtő kötetben. Hogy született ez a vers?

- Október 23-án este a barátnőmmel épp a Csaba Szállóban táncoltunk, amikor megtudtuk, hogy mi történt Budapesten. Békéscsaba gyorsan forrongóvá vált, különösen nagy hatással volt rám orosz szakos kollégám, Fekete Pál szónoklata, amit a Kosuth-szobornál és a művelődési központban is nagy tömeg előtt mondott el. A következő napokban megszerveződött a városi munkástanács, kiadták a Békéscsabai Független Újságot. Abban jelent meg november 3-án a Költő, most kell szólanod! című versem. A forradalom elbukása után Fekete Pált elvitték, s mint ő, én is bekerültem a csabai „Fehér könyvbe” néhány veszélyes sorommal: „A hárombetűs iszonyat / veszetten osztott kint, halált, / egy bilincs volt a föld, az ég, / és Magyarország mégis talpra állt.” A hárombetűs iszonyat az ÁVO-t jelentette. Magam sem tudom, hogyan sikerült megúsznom, mindenesetre, amikor kihallgattak és rákérdeztek, azt mondtam, hogy a hárombetűs iszonyat: a bűn. Nem a legnívósabb verselemzés volt ez az életemnek, szerencsére a kihallgatásommal megbízott hivatalnok nem kötözködött. Később többször mondták: jobb lesz, ha maga csak hallgat. Sz. Simon István elmesélte, hogy amikor 1965-ben a Délmagyarországhoz kerültem, egy M. P. kezdőbetűs elvtárs vette a fáradságot, eljött Békéscsabáról Szegedre, hogy közölje velük: vigyázzanak Simaival, mert ő egy '56-os. Szegeden ezzel akkor már nem törődtek.

- Hogyan kerültél vissza Szegedre?

- Négy év békéscsabai tanítás után, 1960-ban az Írószövetség helyi vezetője, Petrovác István írt egy támogató levelet a művelődési osztálynak. Nem volt magyartanári állás, csak az Ady Kollégiumban egy nevelői, de azt is vállaltam. Szeged vonzása a főiskolai évek után sem szűnt meg számomra, néha visszajöttem, és olyankor nagytehetségű költő barátomnál, Nagyfalusi Tibornál kaptam szállást. Az ötvenes évek végén a verseim egy szegedi antológiába is bekerültek.

- Már Szegeden éltél, amikor 1962-ben A virradat vitorlái címmel megjelent első versesköteted. Hogyan fogadták?

- A Magvető Új termés sorozatában adták ki, a hiányosságokért bírálatokat is kaptam. A szegedi irodalmi körökben jó visszhangja volt, bizonyos elismertséget hozott. Erősebb volt, mint a második kötetem, a Látás és látomás, ami 1965-ben, már délmagyaros újságíró koromban jelent meg. A napilapos robot mellett nem volt leányálom az írás.

– *A tanári pályát tehát fölcserélted az újságíróival...*

– Valami irodalomközelibb állást szerettem volna. Akkoriban fölpezsdült itt az irodalmi élet a Tiszatáj körül, főként a már ott rovatvezetősködő Ilia Miska és Kovács Sándor Iván körül alakult nagyon jó légkör. Sokszor találkoztunk Veress Miklóssal, Petri Ferivel, Szepesi Attilával, ez a trió már akkor nagy ígéretnek számított. Délmagyarosokkal is barátkoztunk, Akác Lacival, Ökrös Lacival, Nikolényi Pistával. Sz. Simon Pista főszerkesztő-helyettes volt akkor, ő ígérte: szól, ha lesz hely a szerkesztőségben. Közben, 29 évesen óriási fordulat jött a magánéletemben. Nem voltam nőszülésre hangolt típus, de amikor Dudás Veronikát 1964 őszén a Régi Hungáriában, egy orvosbálon úgy este tíz óra tájt megismertem, nagyon hamar, még éjfél se volt, közöltem vele: elveszlek feleségül. Persze kinevetett. Pedig tényleg pillanatok alatt beleszerettem. Hat hét múlva összeházasodtunk. Albérletben laktunk, s kellett valami lakás, így, amint lehetett, jelentkezni akartam egy társasház-építkezésre. Csakhogy az adott időpontban a koleszigazgatóm nem akart elengedni. Így is elmentem, jelentkeztem, megkaptam érte a fegyelmet, de lett lakásunk. Ilyen előzmények után viszont sürgősen el akartam jönni onnét. Áprilisban szólt Pista, mentem a főszerkesztőhöz, Lőkös Zoltánhoz, aki aztán kiábrándított: nem a kulturális, hanem az ipari rovatban ajánlott állást. Abban a reményben fogadtam el, később majd csak sikerül átmennem. Soha életemben nem foglalkoztam gazdasággal, ilyen témájú cikkeket is csak most olvastam először. A szerkesztőségben rögtön bedobtak a mélyvízbe: a rovatvezetőm elküldött az egyik gyárba riportra, és próbálta belém szuggerálni, hogy nagyon rosszakat kell írnom. Utólag állt össze a kép: ki akarták nyírni az igazgatót, talán kellett a helye valakinek. Rendkívül rokonszenves, felvilágosult és művelt embernek bizonyult az igazgató, a vele való beszélgetés után képtelen voltam rosszakat írni róla. Meg is orrolt rám a rovatvezetőm. Szerencsére rövidesen elkerült a Délmagyartól, és Gazdag István jött helyette, aki korábban a Dunántúli Naplónál együtt dolgozott Lázár Ervinnel. Persze így sem voltak paradicsomi állapotok, hiszen szigorúan vették a teljesítményt, minimum 30 hasábot kellett írunk havonta. Igyekeztem hasznossá tenni magam, nem ártani, és ahol lehet, segíteni. Sok munkavédelmi témájú cikket, s kis színeseket, portrékat írtam. Legjobban a tárcarovatban élhettem ki magam. Jó tollú, tehetséges csapat volt együtt, én Horváth Dezsővel, Sz. Lukács Imrével, Chikán Ágnessel dolgoztam egy szobában. Négy másként gondolkodó. Egymás közt jókat nevettünk a protokollon meg az épp aktuális marhaságokon. Akkoriban még verseket is közölt a Délmagyar. F. Nagy István főszerkesztő dicséretére legyen mondva, az irodalmi rovat szerves része volt a lapnak.

– *Milyen volt akkoriban a szegedi irodalmi élet?*

– Mindig volt bennem valami jóindulatú, pozitív várakozás, valami olyan őснаivitás, hogy a szellem emberei csak gáncs nélküli lovagok lehetnek, pláne az irodalom világában. Amikor aztán kiderült, hogy valaki csak szembe jópofizik, de amint háttal vagyok, elő a rozsdás bökött – akkor nagyon dühös tudtam lenni az illetőre. Úgyhogy voltak nagy csalódásaim ezen a téren. Aztán, ahogy e tekintetben is „felnőttem”, beláttam már, hogy az illető csak a saját jelleme, egoizmusa szerint cselekedett: ott ártott, ahol csak tudott. Az ilyesmi azért esett nagyon rosszul, mert tényleg az indiai „áhimszá” elve szerint, a nem-ártás szellemében igyekeztem élni. Másrészt egyetértettem Selye János gondolatával is, amit a stresszelméletéhez hozzáfűzött: legjobb, ha segítjük, akit tudunk, s a legfontosabb ennek a nem-anyagi kincsnek, a hálának a gyűjtő-

getése. Hozzáteszem: a mások jó verseinek majdnem ugyanúgy tudtam örülni, mint a sajátjaimnak. Például Veress Miklós annakidején, délmagyaros korunkban ott, a szerkesztőségi szobában frissiben megmutatta nekem az új verseit. Remek dolgokat írt már akkor is, gyönyörűséggel olvastam. Ezeket aztán – lám, milyen széles skálán mozgott akkor is a megítélés! – a méltóságos Magvető-lektor nagy ívben visszaküldte, még csak javaslatot sem téve a változtatásra! De jött az igazságtétel nemsokára: a kötetet kiadta a Kozmosz, s ami csak elvétve történik meg: Miklós József Attila-díjat kapott az első kötetére. 1970–76 között, amikor a helyi írócsoport titkárává választottak, én lehettem néhány embernek az ügyeletes bűnbak. Akkoriban új tagok fölvetését, minél több szege di könyv megjelentetését és a fiatal írók-költők segítségét, menedzselését tartottam a legfontosabbnak. Visszaemlékeztem saját főiskolás diákkoromra, milyen sokat jelentett az Irodalmi Alap ösztöndíja, s akinek tudtam, szereztem támogatást, irodalmi este-ken is szerepeltek, tiszteletdíjakat kaptak. Féltreértés ne essék, ez nem az én érdemem volt, ők érdemelték ki az ígéretes tehetségükkel: Baka István, Géczi János, Zalán Tibor, Téglásy Imre, Szajbély Mihály, Petróczi Éva. Ritkán tartottunk csoportgyűlést, az önagyonyulésézzel a hátránnyal is járt volna, hogy végig kell hallgatni némely ügyeletes szájtepő panaszáradatát. Értelmes rendezvény, könyvpremier, könyvhét, gyermekkönyvhét, író-olvasó találkozók viszont szép számmal voltak. De persze így is akadt, aki untalan a pártbizottságra szaladgált azzal, hogy nincs a csoportban műhelymunka... Mintha a titkár vagy a csoport megírhatná helyette a műveket. Ugyhogy végül is nagy megkönnyebbüléssel adtam át 1976-ban Tóth Bélának a stafétabotot. Annál inkább, mert közben már „gyerek lettem”, a Kincskeresőhöz mentem át a Délmagyar-tól főszerkesztő-helyettesnek.

– *A napilapos robot után milyen volt egy gyermekeknek szóló irodalmi folyóiratnál dolgozni?*

– Nem túlzás, ha azt mondom: életem nagy ajándéka volt a Kincskereső szerkesztése. Előtte kilenc kemény év napilapnál, ahhoz képest folyóiratot csinálni – mennyei manna. Nagyon szerettem tanítani, más kérdés, hogy többnyire nem volt szerencsém az igazgató urakhoz. A Kincskeresőnél országnyi 5–8. osztályt kaptunk: tessék irodalmat, művészetet, kultúrát adni a 10–14 éveseknek! Azt hiszem, nem vallottunk szégyent – bőségesen adtuk a kincset, azzal a meggyőződéssel, hogy a gyerekek mindig, mindenből a legjobbat kell kapnia. Nekem külön öröm volt, hogy egykori főiskolai tanárommal, Dobcsányi Ferencsel is együtt dolgozhattam a Hegedűs András vezette szerkesztőségben. S nem mintha maga a professzori cím vagy valakinek a költő volta bármire is garanciát jelentene, de professzor-főszerkesztők, az alapító Hegedűs András, Deme László és Grezsa Ferenc mellett olyan kitűnő költők alkották a csapatot, mint Baka István, aki előbb főmunkatársa, majd főszerkesztő-helyettese, és Szepesi Attila, aki mellékállású főmunkatársa volt a folyóiratnak.

– *Hogyan is jött létre a Kincskereső?*

– 1971-ben volt az első születése, bölcsőhelye a tanárképző főiskola irodalmi tanszéke, s a tanszékvezető, akkori főigazgató jegyezte főszerkesztőként. A kísérleti időszakban, 1971 és 1974 között összesen 26 lapszám jelent meg. Ezekre alapozva ajánlotta aztán az Olvasó néperért mozgalom 1973-as tanácskozása a lap országos folyóirattá alakítását. Külön érdekesség, s végigkíséri a Kincskereső egész történetét a Pest-vidék-dilemma. Az alapítási érdekem, meg a Móra Ferenc-i hagyományok okán ugyan rábólintottak az illetékesek, hogy maradjon bölcsőhelyén a lap, de ettől fogva számtalan-

szor fölvetődött a vízfejbe való beszipantás terve. Ez amolyan Damoklész-kardként ott lebegett a fejünk fölött, illetékes elvtársék még lebegtették is. Például Deme László főszerkesztői kinevezése előtt nyíltan megmondták a professzor úrnak: ha nem lesz számukra megnyugtató a megoldás, bizony elviszik Pestre a lapot. Mivel akkor, Hegedűs András fájdalmasan korai halála után én voltam a megbízott főszerkesztő, ez persze azt is jelentette, hogy engem egyáltalán nem tartanának megnyugtató megoldásnak. Szerencsére Deme László vállalta a főszerkesztőséget, embersége, bölcsessége és óriási tudása nagyban hozzájárult a Kincskereső fejlődéséhez. A folyóirat másodszületésének évszáma: 1974. Ekkor jelent meg október elején az első országos terjesztésű lapszám. Az Úttörőszövetség lapjaként, a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat kiadásában. Már nyár elejétől szerveztük a szerkesztőséget, illetve az első számot. Én voltam a főszerkesztő-helyettes, Schick Erzsébet, a gépíró-adminisztrátor-levelező is munkába állt, s teljes gőzzel kerestük a főállású munkatársat. Pár nap múlva fölhív egy fiatal költő: itt vannak Szegeden, és egy kis gond van a babával, tisztába kéne tenni. S nemsokára itt voltak nálunk a pici Agnessel Baka Pistáék. Tünde nekilátott az aktuális teendőkhöz, én pedig hirtelen fölvettem Pistának a kérdést: Lenne-e kedved kincset keresni? Volt. S így lettünk ketten főállású kincsesek 1974 nyarától. Ami nem kevesebbet jelentett, mint azt, hogy gyakorlatilag ketten állítottuk össze a lapszámokat. Bátran és szabadon alkottunk. Intuitíve tudtuk, mi kell a gyermekolvasónak, hittük, hogy a gyerekhez nem leguggolni kell vagy magasról fölényesen lenézni, hanem fölemelkedni ahhoz a lelki nagysághoz-nagyszerűséghez, ami a gyermek sajátja. Csodája... Varázslata... S amivel rokon minden költői csoda, minden művészi varázslat. S amit aztán, sajnos, a felnőtt társadalom számtalan eszközzel igyekszik hatástalanítani. Az alapkonceptió így fogalmazott: „esztétikailag magasrendű, etikai töltésű művekkel igyekszünk a művészi szépre fogékony, igényes olvasóvá nevelni a 10–14 éveseket.” Persze e misszióból számtalan feladat is adódott, szerkesztő-olvasó találkozók, klub-meghívások, nyaranta Kincskereső-táborok. A csapatmunkán múlt, s egy jól kiépített kapcsolatrendszeren, a jelenlét állandóságán s dinamizmusán, irodalomtanárokon, Kincskereső-klubok vezetőin, egy jól működő szerkesztőségi tanácson, hogy iskolákban, könyvtárakban, táborokban fokozatosan fogalomká, életminőség-jelzővé válhatott a kincskereső. Hogy a lap nemcsak a találó címben – a keresztapa egyébként Kormos István volt –, de tartalmában is hordozni tudta az értékeket, a szellemi kincseket. Már az első szám szerzőnévsora is megfelelt a legmagasabb igényeknek: Illyés Gyula, Weöres Sándor, Nagy László, Fekete István, Tatay Sándor, Hárs László, Fodor András, Tüskés Tibor, Kiss Dénes, Vargha Balázs, Gyulai Pál. A címlapot és az illusztrációkat Reich Károly készítette. Később is a legjobbak, köztük Kass János, Réber László, Schéner Mihály, Vinkler László, Kaján Tibor, Würtz Adám illusztrálták a lapot. És milyen öröm volt a továbbiakban olyan nagyszerű írók és csodálatos emberek fölkeresése, mint Lázár Ervin, Janikovszky Éva, Csukás István, Tamkó Sirató Károly, Weöres Sándor, Buda Ferenc, Csoóri Sándor. Mekkora élmény volt velük interjút készíteni, új műveikből közölni, életművükből szemelgetni. Általuk is ráébredhettünk arra a hihetetlen gazdagságra, ami irodalmunkat igazi nagyhatalommá avatja. Volt, hogy szemünkre is vetette az ifjúsági irodalmi szakosztály egy-egy képviselője, miért nem csak az ifjúsági írókat közöljük. Mert mi akkora merítőhálót vetettünk ki, amibe belefért a kifejezetten felnőtt irodalom jó néhány remeke, gyöngyszeme is, ha volt fogható üzenete a gyermeklélek számára. S fordítva, mesei köntösben olyan opusokat is közreadtunk, amit meg a szülők, nagyszülők is örömet olvastak – például a Lázár Ervin-meséket. Az is jó volt, hogy

sem akkor, sem később nem éltünk a nagy nevek bővületében, kevésbé ismert szerzőket is bemutatott a Kincskereső. Például Annus József, Kovács Lajos nekünk írták ifjúsági regényeiket, Csorba Piroska, Ágai Ágnes sok igazi kamaszversét közöltük.

– *A tehetség gondozás is fontos feladata volt a lapnak. Ez hogyan működött?*

– Szinte „saját nevelésű” fiatal tehetségeink voltak. Nagy Gábor ma már többkötetes, elismert költő, Kövessy Zsoltnak is megjelent már egy prózakötete, Turi Tímea is többkönyves már. Első írásaik még zsenge korukban a Kincskeresőben jelentek meg. Fontos volt az a Költőiskola is, amit Baka Pista vezetett nyaranta a Kincskereső-táborokban. Biztos, hogy ez az együttlét sokat segített a gyerekeknek. Ifjú titánok, kamaszzenik bőven voltak ezekben a táborokban. Gózon Akos történelmi játékokat írt a táborlakóknak, amit rendre el is játszottak. Ma már szerkesztő-riporter a rádiónál. Bús István is a táborunkban tűnt fel, most a Nők Lapja riportere. A ma már kecskeméti színész Szokolai Péter első sikereinek színhelye is a Kincskereső-tábor volt. Egy sokszínű, érdekes, valóban kincses tábor kitűnő pedagógusokkal, klubvezetőkkel. A táborvezetők gyöngye pedig az a Koleszár Márta, akinek szervezőképességét, óriási tudását és gyerekszeretetét nem győztük csodálni annakidején Baka Pistával. Egyébként Pista amilyen zárkózott és komor volt számára idegen közegben, annyira derűs és oldott tudott lenni a táborozáskor. Egyszerűen otthon volt a gyerekek és a kitűnő klubvezető kollégák, Gajdó Bandi, Kovács Lajos, Nyakasné Turi Klára, Kovács Mária, Búsné Kati meg a többiek társaságában. Benne volt minden játékban, szerepet vállalt a történelmi csatajelenetekben, időnként hagyta magát elrabolni, hogy aztán végül a gyerekek nagy hősiessé kiszabadítsák. Azt hiszem, mint én, ő is mindig megújult, feltöltődött a tábor meghitt, vidám légkörében. Ami a történet folytatását illeti: 1981-ben, Deme László nyugdíjba vonulása után már mi ketten kérelmetük Grezsa Ferencet, akit emberként is, irodalomtörténészként is nagyra tartottunk, hogy vállalja a főszerkesztést, mondván: „másképp ide tesznek fölénk valami hülyét”. Végül könyörgésünkre elvállalta. Baráti szellem és harmónia jellemezte ekkortájt a szerkesztőséget, a lap tartalmi gazdagodása folytatódott.

– *Mikor jöttek az első válságjelek?*

– Az Úttörőszövetség csökkentette a támogatást, a hírlapkiadó utasítására a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat nem fedezhette tovább a folyóirat kiadását, így 1988-ban kérdőjeleződött meg először a Kincskereső léte. Ekkor vette át még 44 ezres példányszámmal a Móra Kiadó, amelynek már szintén megvoltak a maga gondjai. Így a Kincskereső terjesztésével nem igazán törődtek, árat is kellett emelni, csökkent a példányszám, romlott a helyzet. Meg kellett szenvednünk az öröndetes történelmi változások kultúraellenes vadhajtásait, a vadkapitalizmus első otrombaságait. Áremelés megint, s aztán 1991 nyarán a felejthetetlen barát, korán elhunyt főszerkesztőnk, Grezsa Ferenc búcsúztatása.

– *Logikus lépés lett volna, hogy főszerkesztőként átvedd a Kincskereső vezetését...*

– Első ízben vetődött fel úgy a kérdés: kit akarunk mi vezetőnek? Baka Pista és a művészeti szerkesztő, Tildy Kati megfagyasztotta a vért a Móra akkori igazgatójában, amikor ellenkezni mertek az ő hagyományos, pártállami kinevezés-koncepciójával. Mindenki lépjen egyet; legyek én a főszerkesztő, s Pista a helyettes, ahogy természetes – mondták. Nem olyan időket élünk már – ez érződött a levegőből, ami attól kezdve megfagyott körülöttünk. Rendszerváltás ide, gengszterváltás oda, a főnökség ragaszko-

dott hozzá, hogy mást hozzon főszerkesztőnek. Akit ő akart. Mellesleg: bármikor elfogadtuk volna az illetőt, személy szerint is szerettük-tiszteltük, de itt az elvről volt szó: van demokrácia végre vagy nincs?! Annyira nem volt, hogy majd egy évig Grezsa Ferenc neve szerepelt még az impresszumban, gyászkeretben. Nehogy azt higgyük, hogy mi diktálhatunk... Ez bizony ronda patthelyzet volt. Rigó Béla közvetítésével, a Délmagyarország főszerkesztő-ügyvezető igazgatója, Dlusztus Imre jóvoltából sikerült átkerülnünk a Délmagyar kiadójához, vagyis oda, ahonnan indult a lap röppályája. És majdnem csoda történt: a példányszámot Kispál Antal igazgató ügyes terjesztési módszereivel sikerült föltornászni húszezer közelébe, 1994 októberében, a lap 20. születésnapján 17 ezer 500 volt már. Sajnos, ekkortájt Baka Pista már a szörnyű betegséggel küzdött, s a novemberi számban nyugdíjba vonulását kellett hírül adnunk. Egyidejűleg közöltük, hogy a minisztérium nívódíjban részesítette a húszéves Kincskeresőt. A folyóirat eredményességét ekkor ünnepelethtük utoljára.

– *Mi volt az oka ennek?*

– Engem 1995 nyarán nyugdíjaztak, Baka Pista szeptemberben meghalt. Főszerkesztő-utódom az a Rigó Béla lett, akinek kétségtelen érdemei voltak a lap Délmagyarhoz való visszakerülésében, de sajnos, az ő irányításával ekkortól kezdte meg mélyrepülését a Kincskereső. A történethez tartozik, hogy azon a nyáron átvette a lapot egy magánalapítvány – egy nevenséges, ötvenezres összegért –, szőröstül-bőröstül, minden joggal és kötelezettséggel együtt. S a magántulajdonos, mint utóbb kiderült, mindenben, fatális melléfogásaiban is az új főszerkesztőt támogatta. Aki pedig szemmel láthatólag teljes rendszerváltást akart a folyóiratnál. Ez még nem lett volna baj, hiszen mindent lehet jól és rosszul, jobban és még jobban csinálni. Utódom viszont igyekezett addig bevált, bejáratott dolgokat is átrendezni, megváltoztatni. Sietett kiadni az útját a művészeti szerkesztőnknek, sebtében címlapot változtatott. Ez még hagyján, de át is írta a korosztályt: ettől fogva a lap a 10–16 évesekhez akart szólni. Persze ezzel a húzással nem sikerült Kincskereső-olvasókká tenni a gimnazistákat, viszont sikerült elvadítani a folyóirattól a törzsolvatóinkat, a 10–12 éveseket. Esett, sőt zuhant a példányszám, rendre nagy késésekkel jelent meg a lap, az iskolák nem tudták így terjesztetni. De keményfejű utódomat nem lehetett eltéríteni saját szerencsétlen elképzeléseitől. Így hát 1997 őszén akciót indítottunk, hogy még idejében felszámoljuk a csődhelyzetet. Ebben korábbi és akkori munkatársak egyaránt részt vettek. Szeged önkormányzatának képviselőjében Czenéné Vass Mária irodavezető-helyettes volt a Mentsük meg a Kincskeresőt! elnevezésű akció elnöke, rajtam kívül Dobcsányi Ferenc, Borbély Hajnalka, Koleszár Márta, Kovács Lajos, Kispál Antal és a terjesztő-vállalkozó Sok Zoltán emelt szót az ügy érdekében. És mellénk állt a Bába és Társai Kiadó is: ügyvezetője, Majzik István nyomdai kapacitást ajánlott föl, előbb a főszerkesztőnek, majd a lap-tulajdonosnőnek, akihez még el is utazott Kaposvárra, de őt is hiába győzködtük akkor. Rá kellett döbennünk, ez is a kapitalizmus: a tulajdonos akár sorsára is hagyhatja a tulajdonát, ki tehet ellene? Az ügy szomorú pikantériája, hogy a Kincskereső csődjét, az ehhez vezető baklövésorozatot nem holmi bunkó kapitalista fedezi jóváhagyásával évek óta, hanem egy pedagógus-irodalomtörténész, aki magát láthatólag az ifjúsági irodalom felkentjének tartja, korábban több írását közöltük is a Kincskeresőben. Itt pedig már megáll az ész: hogy fér ez össze egymással egy emberben...?! A továbbiakban még jó néhányszor próbálkoztam, próbálkoztunk, 2000 októberében Ványai Eva alpolgármester hívta össze a megbeszélést, amelynek nyomán Czenéné Vass Mária kidolgozta

a megmentés koncepcióját. Ebben a Bába és Társai Kiadó olyan ajánlata is szerepelt, hogy évi három szám megjelentetésének teljes költségét vállalják, de ezen túl is sok megszívlelendő javaslat volt benne. A lap jövőjének biztosítására a tanárképző főiskola irodalom tanszéke is támogatta volna a Hegedűs András nevét viselő alapítvány létrejöttét. 2001 januárjában ismét nem sikerült egyezségre jutni a városi megbeszélésen, áprilisban pedig a másik fél már el sem jött. Ezzel végképp kinyilvánítva, hogy érdektelenek a Kincskereső-mentésben, viszont azt minden alkalommal megmutatták, hogy a maguk mentegetésében, bizonyítványmagyarázásban nagyon sokoldalúak. Legfőbb érvük az olvasási szokások megváltozása – volna, ha éppen nem a szerkesztési, szervezési és terjesztési szokások megváltoztatása vezetett volna a jelenlegi, már-már reménytelen helyzethez. Többször elgondoltam már, hogy Baka Pista lenéz az égből, és megkérdi: akkor mi a fenéért hagyjátok ott a neveteket a szerkesztőségi névsorban, te meg Koleszár Márta? Ha úgy sincs beleszólások, ha úgyse hallgat rátok senki? Eddig mindig azt feleltem: mi segíteni szeretnénk, nem akarunk elvágni minden szálát, vitapartneri, de beszélő viszonyban próbálunk maradni az új vezetéssel, hátha... Sajnos önhittségükben nem kértek, nem kérnek sem a tanácsainkból, sem a rendkívül kedvező megajánlásokból. Pedig már igazán lenne mire szerénynek lenniük. Reméltem, hogy valaki, valakik egyszer mégiscsak megkérdik őket: mit is tesztek ti ezzel a lappal? Hogyan is lett majd húszezerből 2–3 ezres példányszám? Miért jelenik meg a január-februári összevont szám március végén, a márciusi pedig április végén? Hónapnyi késéssel, tehát eladhatatlanul. De sem a saját kuratóriumuk tagjai, sem a támogatást odaítélők nem kérdeznek semmit. Úgyhogy, kedves Baka Pista, igazad van. A nevünknek semmi keresnivalója már a mai Kincskeresőn. Még csak annyit: jelenleg a főszerkesztő pesti, a laptulaj kaposvári. A folyóirat elszippantása nagyon reális veszély. Miközben mindent megpróbált néhány lelkes ember, hogy Szegeden föltámassza a lapot, az Ifjúsági Ház vezetője a Kincskereső szerkesztőségi helyiségét elvette, minden bennlévőt a pincébe rakatott, a helyiséget kiadta másnak. Így valóban esély se marad a lap visszahozására; a városnak tennie kellene valamit. Nem hihető, hogy épp arra az egy szobára van szükség, amit Szeged a Kincskeresőnek adott.

– *A gyermekirodalom felé fordulásodban annak idején mennyire játszottak szerepet saját gyermekeid?*

– Mindkét fiamnak nagy volt a meseéhsége, verseket is szerettek mondókázni, nagy szerepük volt abban, hogy egy időben szinte teljesen a gyermekirodalom felé fordultam. Ahogy növekedtek, úgy mentem át a meséről az ifjúsági regényre. Attila fiam feltaláló, Kadosa autóversenyző akart lenni, ezért kitaláltam a Nagykópé Haspók figuráját, aki mindkettő volt egyszerre. Sokat meséltem nekik, végül Attila javasolta, hogy írjak róla egy könyvet.

– *Nem tartottál attól, hogy elkönyvelnek gyerekirónak?*

– Az emberek hajlamosak skatulyákban gondolkodni. Annyi baj legyen; jókedvemben írtam azokat a könyveket, a gyerekek szerették, sok öröm is járt velük, így volt ez jó. De mindig a Kincskereső, a lap sikeres működtetése volt számomra elsődleges, saját alkotómunkám csak azután következett. Mi átértéztük a felelősséget, tudatában voltunk, milyen kincset bíztak ránk. Egy ilyen ügyet nem szabadna kiszolgáltatni egyéni szeszélyeknek.

– 1997-ben jelent meg legutóbbi versköteted, a *Fényörvények*. Honnan ez a misztikusnak tetsző cím?

– Költészetem egyik kulcsszava a fény. A fényörvény – energiák körkörös tánca, áramlása, de a fény – lényünk lényege is. Ezzel a metaforával szerettem volna érzékeltetni a mikrokozmosz és a makrokozmosz egymásra rímeléséből, összecsengéséből valamit. Fényörvény például a Kozmoszban a csillagok kavargása, örvénylése, spirálkarjaik forgása, de a mi emberi mikrokozmoszunk meglepően hasonlít ehhez. Láthatatlan energiatestünk is fényörvényekből, úgynevezett csakrákból, hét fő energiaközpontból áll, és szintén hét, egymást átszövő energia-gömbhéj alkotja az emberi aurát. Tudományosan ma már ezt kvantummechanikai mezőnek nevezik, modern eljárásokkal ki is mutatják. A vicc az, hogy évezredekkel ezelőtt már ezt ugyanúgy látták az úgynevezett tisztánlátók Egyiptomban, Indiában, mint ma a legcsodálatosabb fotómasinák. Verskötetem hét ciklusában én ezt a rendszert, a Mindenség és az Ember alapmodelljét próbáltam megjeleníteni, a legmélyebb, fizikai síkuktól a legmagasabb, spirituális síkokig.

– *Hogyan találkoztál a keleti filozófiákkal?*

– Sokat olvastam, minden érdekelt. Családom vallásos volt, az iskola pedig pogány az ötvenes években. Rémes agymosást kaptunk, én is bedőltem először a materialista trükköknek. De aztán csak nem stimmelt sok minden, nagyon üres volt így a világ. Olvastam egy találó megállapítást: „annak valószínűsége, hogy élettelen anyagból egy élő sejt alakuljon ki, kisebb, mint annak a valószínűsége, hogy egy orkán végigsöpör egy roncstelepen, és összeállít egy működőképes repülőgépet.” Mindig volt bennem harmóniára való törekvés, és ezt a harmóniát kerestem. Ahogy a világmagyarázatok között válogattam, csak abban tudtam megtalálni, hogy egy istenlényegű valóságot fedeztem fel önmagamnak. Megértettem, hogy mindannyian kötődünk ahhoz a végső valósághoz, amit egyesek kozmosznak, mások istennek neveznek. Ez a tudat-univerzum legalább annyira létezik, mint azok a konkrét tárgyak, ajtó, ablak, asztal, amelyek körbe vesznek bennünket. Egy isteni lény egy-egy sejtje, szikrája van bennünk – ez a lélek. Minden keresés valahogy ide lyukad ki, vagy pedig egy olyan hiányhoz, ami nem megmagyarázható.

– *Ősszel jelenik meg új versköteted. Mit árulsz el róla?*

– Ez a kötet szakrális térből nézve igyekszik értelmezni a világot. Címe: Jel/ölhetetlen jel/ölhető. A jelek, jelenések jelentéseit, a világ és az emberi lény, a létezés és az elmúlás örök kérdéseit próbálja elemezni. Minden jelnek van magasabb jelentése is. Hisz minden jel egyben rejtjele egy magasabb, szakrális jelenlétnek. A kötet alapszólama, hogy minden fizikai, anyagi valóságnak megvan a maga magasabb rendű – aszt-rális, mentális, spirituális felsőbb valósága, hogy a világteljességnek csak csonka része a látható, tapasztalható matéria. S az igazi művészet tulajdonképp ebbe a szakrális tudásba való beavatáson alapul. Mert a lélek akkor is szomjazza ezt a tudást, ha nem tudatosul bennünk, valamilyen beavatottságot keresünk, valami más tudatállapotot, tudati más-állapotot. Keresők vagyunk. Ha a Tisza-parton adatott élnünk, ha bárhol másutt. Visszaülve a címre: végül is ez lenne a művészet lényege is, a lét leglényegét felmutató, ölhetetlen jeleket állítani. S ha már a jelekről szóltunk, néha eljátszom a gondolattal: szerettem jelül kiket, milyen jelekkel örökítenék meg.

– *Kiket?*

– Ha lenne egy olyan kerengőm, mint a Dóm téri, biztosan lenne ott szobra a szívemhez legközelebb állók közül Baka Pistának, Petri Ferinek, Veress Mikinek, Szepesi Attilának, Temesi Ferinek. Vajtai István és Vajda László is kapna szobrot, mint ahogyan Grezsa Feri és Deme Lászlóé is ott állna. Talán mondanom sem kell, hogy Ilia Miskáé is ott lenne – neki rengeteg tanítványa, barátja akad, aki a szoborállításban szívesen részt venne, mert az a törődés, amit ő több nemzedékkel végigcsinált, fantasztikus tett volt. A Tiszatáj 1986-ban leváltott szerkesztője, Vörös Laci, Annus Jóska, Olasz Sanyi is kapnának szobrot tőlem. Mindannyiunkat mellbevágott akkor ez a hír, nem voltunk felkészülve ilyesmire. Baka Pistával épp Kincskereső-táborban voltunk, ott értesültünk a történetekről. Két év múlva, 1988 őszén a Petőfi sugárúti villamosmegállóban Grezsa Ferivel, Baka Pistával és Ilia Miskával beszélgetve született meg az a tervünk, hogy kérjük a rehabilitációt, aláírásokat gyűjtünk, és beadjuk a pártértekezletnek. Ötvennégy aláírás gyűlt össze, szinte mindenki szolidaritást vállalt az ügygel, akit megkerestünk. Ez az összefogás nagy élmény volt. Szobrot adnék Gregor Jósának is, akit nagyszerű művésznek tartok, egyébként ő is lelkesen aláírta az ívet a feleségével együtt. Egy jó tündér szobor is lenne ott, Attila fiam barátnőjéről, Somossy Médeáról mintázva, ők ketten tudják, hogy miért. Darvasi Lacinak angyalszobor járna, Baka Pista szerint is, aki egyik interjújában közölte vele: „Te is angyal vagy!” Miért ne hinénk neki? Mellesleg a Baka-szobor készítőjével elolvastatnám ezt a szöveget, mert Pista meg is rendelte, milyen legyen, s hogy majd mijét, mely kiálló, fölmeredő testrészét tördelik le szobrának a rajongók – miként Dankó Pista vonóját szokták –, melyet aztán gyöngéd művészeti szakiskolások kislányok újra meg újra visszaállítanak. Egyébként, ha lenne humorérzéke a városnak, ezt a poént nem is hagyná ki. Darvasi Laci helyében én meg is indítanám a gyűjtőakciót... Fölemelt karú emberi hiperbolát mintázó szobrot kapna Veres Miska barátom, akinek több csodálatos képe máig az emlékezetemben él. Pataki mester és Szűcs Árpád képei is közel állnak hozzám, így ők is kapnának szobrot tőlem. S egy kedves ifjú festő barátomnak is odaállítanám a szobrát, Olasz Attilának, akit rendkívüli tehetségnek tartok, s szívbeli örömmel nyitottam meg nemrégiben a kiállítását. „Igazi Kincs” szobrot kapna a legjobb Kincskereső-hagyományok folytatásáért Ramháb Mária és Koleszár Márta, ők a Kincskeresők Egyesülete vezetői, az országos Kincskereső-játék és -tábor rendezői Kecskeméten. Kitűnő orvos barátomnak, a Szegedről elszármazott mosdósi kórházigazgatónak, Gyurkovits Kálmánnak is ott állna szoboralakja azon a kerengőn, mert ő a tüdejünkkel bajlódó költők gyógyítója és barátja. Pintér Lajos, Veress Miklós és jómagam néhányszor már élveztük vendégszeretetét. Lenne ott szobra a Szerelemnek, a Szegedi Nőnek, különösképp pedig az Anyaságnak, mely szobor egyébként erősen hasonlítana a feleségemre, kinek szeretetét, angyali türelmét, lelkierejét oly sokszor megcsodáltam. És persze a régi diákkori barátságokról mintáznám a Barátság márványszobrát, Bajnok Zoliról, Juhász Pistáról, Molnár Pistáról, Vankó Pistáról, Farkas Laciról, Fésűs Bandiról.

– *Szegedi költőtársaid közül ki kerülne a kerengődbe?*

– A ma is Szegeden élő költők-írók közül legközelebb áll a szívemhez Silay Ferenc, Veszélka Attila és a szókimondásáért még ma is „kigyómarásokat” szenvedő Horváth Dezső. Hogy legtávolabb ki áll, jobb ha minél kevesebben tudják. Kicsit büszke is vagyok rá, hogy mindig igyekeztem elfelejteni, például a Szegedtől – Szegedig antológia szerkesztőjeként csak a műveket néztem, kikapcsolva a személyes indulatokat, ellen-

szenvet. Ezt tanúsíthatják szerkesztő társaim, Majzik István, Kiss Ernő, Turi József. Persze, így sem lehetsz jó mindenkinek: aki már szerkesztett antológiát vagy lapot, tudja jól, csak paraszat gyűjt a fejére az ember. Az az öröm a kárpótlásom, hogy az innen kiszakadt tehetségek, általam nagyra becsült szerzők legjava évről-évre jelen volt a Szegedtől – Szegedig-ben, és jó néhány ígéretes fiatal is sikerült bemutatnunk. Az antológiát a Bába és Társai Kiadó jelenteti meg évről-évre, ebben pedig óriási szerepe van Majzik Istvánnak, aki 1997 óta sorozatban adja ki szegedi szerzők alkotásait, köztük számos olyan értéket, mellyel országos kiadók is örömezt eldicsekednének.

– *Közeledsz a 70. évedhez...*

– Egy bölcs szerint igen egyszerű megállapítani, teljesítettük-e már küldetésünket a világban: „Ha még élsz, nem végezted el a feladatodat.” Erre gondolok néhanap, s a latintanárom, Banner József kedvenc mondására: Dum spiro, spero – amíg élek, remélek. S nekem, akár saját családtagjaim számára, akár a 10 plusz 5 milliós magyarság ügyében, akár a fájó, vérző, szeretetlen, gyűlöletmérgezte Emberiség, a megsebzett Anyatermészet, a szenvedő Szülőbolygó dolgában annyi már a remélnivalóm, hét élet is kevés volna rá. Szívesen átadok belőle fiaimnak, a fiataloknak. Átadnám azt a hitet is, hogy a Jók és az Igazak megtalálják egymást ebben a sokféleképp megrontott, gonoszul labirintizált világban is. Létezik az az erő, ami közelebb hozza őket, léteznek összekötő szálak a gondolat-univerzumban. Nekem, úgy látszik, az adatott meg, hogy a Körös-parti évek után itt a szegedi Tisza-parton találkozom jókkal és igazakkal. Az irodalomban és az életben is. S ha van odatúlra átvihető lét-tapasztalat, én elsősorban ezt a katartikus érzést akarom magammal vinni oda.

– *Az áprilisi Tiszatájban megjelent egyik versedben szegedi ibletésű sorok is vannak: „Szeged száz régi szögletét, / a Dóm imádság-ibletét, / Fűvész kert fészek-melegét, / Boszorkánysziget zöld hevét” emlegeted. Mint költőre is hatott rád a város és a Tisza?*

– Igen, föltétlenül és sokszor. Tavaszimádó vagyok, és most, májusban különös erővel hat rám a város megszépülése, átlényegülése, a kiteljesedő lombkoronák, a virágok. Ilyenkor képes azt a szépséget sugározni Szeged, amilyenek ’53–54-ben megszerettem. Bolondja vagyok ennek a virágzásnak, de nem az orgonák vagy a tulipánfák a kedvenceim. Egy kis, igénytelen, anonim bokor számomra a királynő, apró levelek, pici virágok, de valami felséges illat! Szeretem Újszegedet úgy általában, és az Egressy utcát, ahol valaha albérlősködtem, különösen – Medgyes másik Szegeden élő díszpolgára lakik ott, Gácsér József barátom. A Tisza is fontos elem az életemben. A következő kötetemből idéznék pár idevágó sort: „anyád a föld, / magzatvized a Körös, / ivóvized a Tisza, / fürdővized a Szerelempatak / áradnak a térképen lefelé.” Én ugyan nem lehettem olyan mindennapos köszönőviszonyban a folyóval, mint Tóth Béla, mikor a Tiszajárást írta, de szeretem én is elnézni, szemmel kísérni, mit csinál az „Öreg”. Attila fiam szobaablakából télen-nyáron látni a hidat és a folyót. Valóban hordoz, sodor, csillogtat valamit az öröklétből, eszembe juttatja a gyönyörű Juhász Gyula-sorokat: „Érzem, hogy az öreg Tisza felett / az örök élet csillaga remeg.” Múltkor, mikor trolival jöttem át a hídon, egyszerre mintha megéreztem volna azt a mítoszi erőt, ami a Tisza, szinte kézzelfoghatóvá vált számomra a folyó magasabb valósága. Ebből is született Tisza-vers, aminthogy a mérreg-metaforák sora is a szörnyű ciánszennyezés-élménytől ivódott bele a költészetembe.

A víz, mint életem végtelenül fontos az emberi létben, nemrég olvastam egy kísérletről: kipróbálták, hogyan reagál egy üveg víz arra, hogy szeretettel, pozitív érzé-

sekkel fordulnak felé, becézgetik, s aztán hogy egy másik üveg víz hogyan reagál gyűlöletre, haragra, negatív indulatokra, szidalmakra. Miután egyiket eleget dicsérték, másikat bőven pocskondiázták, megfagyasztották mindkettőt. Jégkristály, jégkristály – gondolná az ember. Csodát! A dicsért-szeretett vízből gyönyörű, szabályos kristályok alakultak ki, a másikat, szidalmazott üveg vizéből szabálytalan, rémítő, pocsek kristályalakzatok. Ez a Japánban végrehajtott kísérlet alaposan elgondolkoztathat bennünket. Jól példázza az ember felelősségét. Abban is, amit a vízzel, abban is, amit egymás életével képesek vagyunk tenni. Amit teszünk – és amit tehetnénk, módunk volna rá és mégse tesszük.

Hollósi Zoltán

